

Broj: 03/10-50-18-43-7/20
Sarajevo, 13.04.2020.; 14.04.2020.

Istraživanje broj: 311
Vrsta istraživanja: KOMP

MOGUĆNOST ODRŽAVANJA PLENARNE SJEDNICE PARLAMENTA I GLASANJA NA DALJINU

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

MOGUĆNOST ODRŽAVANJA PLENARNE SJEDNICE PARLAMENTA I GLASANJA NA DALJINU

Rad sadrži, prema zahtjevu naručioca, a u vezi s okolnostima pandemije koronavirusa (COVID-19), informacije o mogućnosti održavanja plenarne sjednice parlamenta i glasanja na daljinu u pojedinim evropskim zemljama, Sjedinjenim Američkim Državama i Evropskom parlamentu.

Pojedine države članice Evropske unije, Norveška, Švicarska, UK, SAD i Evropski parlament

Na osnovu odgovora iz **21 zemlje i Evropskog parlamenta**, koje su parlamenti dostavili u periodu od 27.03. do 14.04.2020., u većini zemalja ne postoji mogućnost održavanja plenarne sjednice parlamenta i glasanja na daljinu putem video linka uz pomoć komunikacijskih tehnologija, niti je ta mogućnost predviđena parlamentarnim poslovnikom. Tako je u **Austriji** (Gornji i Donji dom), Senatu **Belgije, Estoniji, Finskoj, Francuskoj** (Senat i Skupština), **Litvaniji, Luksemburgu, Mađarskoj, Nizozemskoj** (Senat i Zastupnički dom), **Njemačkoj** (Bundesrat i Bundestag), **Norveškoj, Sjedinjenim Američkim Državama** (Senat i Zastupnički dom), **Slovačkoj, Senatu Španije, Švedskoj, Švicarskoj** (Gornji i Donji dom) i **Ujedinjenom Kraljevstvu** (Gornji i Donji dom). (*U Norveškoj u periodu od 12.03. do 30.04.2020. potrebno je da sjednici prisustvuje najmanje 87 zastupnika od ukupno 169.*)

Zastupnički dom **Belgije** usvojio je 26.03.2020. izmjene Poslovnika, u vezi s okolnostima pandemije COVID-19, koje pod određenim uslovima omogućavaju da se zastupnici koji prate sjednicu na daljinu i nisu fizički prisutni u plenarnoj sali smatraju prisutnim sjednici i da glasaju, ali te izmjene još nisu primijenjene u praksi.

U **Evropskom parlamentu** djelimično je moguće održavanje plenarne sjednice doma na daljinu uz pomoć komunikacijskih tehnologija. U vezi s glasanjem, Rukovodeći odbor Evropskog parlamenta usvojio je 20.03.2020. Dopunu Pravilnika o glasanju, koja je na snazi do 31.07.2020., i koja propisuje da se spisak glasanja, obrazac za glasanje i vrijeme početka i završetka glasanja šalju na službenu e-mail adresu svakog zastupnika, a zastupnik popunjava i potpisuje obrazac za glasanje, skenira ga ili fotografira i dostavlja sa svoje službene e-mail adrese na službenu e-mail adresu za glasanje Evropskog parlamenta.

U Parlamentu **Latvije** moguće je održavanje plenarne sjednice doma na daljinu, ali nije moguće glasanje preko video linka uz pomoć komunikacijskih tehnologija.

U Zastupničkom domu **Španije** održavanje plenarne sjednice doma na daljinu nije predviđeno Poslovníkom. Što se tiče glasanja na daljinu uz pomoć komunikacijskih tehnologija, prema članu 82.2 Poslovnika, ako zastupnik zatraži da glasa na daljinu, Rukovodeći odbor Doma može odobriti takvo glasanje „u slučaju da je zastupnik/ca zbog trudnoće, roditeljskog odsustva ili ozbiljne bolesti spriječen obavljati dužnosti i ukoliko se to smatra dovoljno opravdanim uzimajući u obzir posebne okolnosti“. Navedenim članom nije izričito predviđeno glasanje na daljinu u situacijama kao što je sadašnja, ali ipak Rukovodeći odbor Doma je smatrao da se kriza pandemije COVID-19 može smatrati posebnim okolnostima iz člana 82.2 te je odobrio opće korištenje glasanja na daljinu u periodu dok traju okolnosti uzrokovane pandemijom COVID-19. Na osnovu toga, dok traju navedene okolnosti, u plenarnoj sali doma fizički trebaju biti prisutni samo zastupnici koji moraju izložiti politički stav i izložiti kako će glasati klub zastupnika. Glasanje na daljinu provodi se po određenoj proceduri, a može se

odobriti samo za one tačke dnevnog reda koje se ne mogu mijenjati tokom rasprave na plenarnoj sjednici. Na jednoj sjednici u martu Rukovodeći odbor je dao odobrenje za više od 300 zastupnika (od ukupno 350) da glasaju na daljinu, a raspravu su pratili preko streaminga uživo, „što je daleko od idealnog načina održavanja sjednice, ali Dom je morao, kao i ostatak društva, prilagoditi svoja pravila trenutnoj situaciji.”

Državni zbor **Slovenije** dostavio je 14.04.2020. ažurirani odgovor u odnosu na prethodni odgovor od 02.04.2020., jer je Državni zbor 07.04.2020. usvojio Dopune Poslovnika¹ koje se odnose na sjednice na daljinu, a sadrže novo potpoglavlje ča) - Sjednica na daljinu i članove 93a i 93b.

Ukratko sadržaj člana 93a:

U slučaju prirodne i druge nepogode (izvanrednih okolnosti), ako održavanje sjednice s prisustvom zastupnika predstavlja rizik za zdravlje i sigurnost zastupnika, a neophodno je radi donošenja odluka koje se ne mogu odgoditi, predsjednik Državnog zbora može sazvati sjednicu na daljinu na osnovu odluke Odbora predsjednika Državnog zbora.

Odbor odlučuje o postojanju izvanrednih okolnosti i sazivanju i održavanju sjednice na daljinu na osnovu člana 58. Poslovnika. Odluka je usvojena ako je podržavaju predsjedavajući klubova zastupnika čiji broj članova čini najmanje dvije trećine ukupnog broja zastupnika Državnog zbora. Odbor utvrđuje tok sjednice, vrijeme za raspravu o tačkama, rok do kojeg nadležna radna tijela trebaju pripremiti i dostaviti predsjedniku izvještaj o raspravi o određenom pitanju, te vrijeme za diskusiju i način glasanja.

Sjednica na daljinu je sjednica u kojoj dio zastupnika učestvuje izvan sjedišta Državnog zbora uz pomoć informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje omogućavaju raspravu i glasanje na daljinu. Odluku o učešću ili neučešću na sjednici izvan sjedišta zastupnik dostavlja predsjedniku u roku koji odredi Odbor predsjednika prilikom donošenja odluke o održavanju sjednice. Ako zastupnik ne dostavi svoju odluku u tom roku, može učestvovati na sjednici samo u sjedištu Državnog zbora. Ako zastupnik učestvuje na sjednici izvan sjedišta, mora osigurati povezanost svog uređaja za komunikaciju na mrežu koja omogućava prijenos slike i zvuka ili samo zvuka.

Dnevni red sjednice na daljinu utvrđuje se u dopisu o sazivanju sjednice.

Sjednica na daljinu održava se uz korištenje sigurnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje omogućavaju prijenos i snimanje slike i zvuka ili samo zvuka čiji kvalitet omogućava da se bez sumnje može utvrditi identitet zastupnika koji učestvuje na sjednici izvan sjedišta Državnog zbora. Sjednica na daljinu se snima.

Prilikom utvrđivanja kvoruma, prisutnima se smatraju zastupnici prisutni u sjedištu i zastupnici koji učestvuju uz pomoć sigurne informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Na sjednici na daljinu Državni zbor odlučuje samo o pitanjima o kojima je glasanje javno. Zastupnici prisutni u sjedištu glasaju u skladu s članom 87 i članom 88 Poslovnika. Zastupnici koji učestvuju izvan sjedišta glasaju korištenjem uređaja za glasanje, a ako nema takvog

¹ Službeni list Republike Slovenije broj 46 od 08.04.2020. https://www.uradni-list.si/_pdf/2020/Ur/u2020046.pdf

uređaja, glasaju izjašnjavajući se „za“, „protiv“ ili „suzdržan“ podizanjem zelene kartice („za“) ili crvene kartice („protiv“), ili na drugi dogovoreni način koji jasno pokazuje volju zastupnika.

Ako se sjednica održava korištenjem sigurne informacijske i komunikacijske tehnologije i informacijskog sistema Državnog zbora, materijali ovlaštenih predlagača ili zapis glasanja objavljuju se odmah na internetskoj stranici Državnog zbora.

Nakon završetka sjednice predsjednik priprema zapisnik, koji se objavljuje na informacijskom sistemu i internetskoj stranici Državnog zbora. Zapisnik sadrži informacije o prisustvu sjednici, imenima zastupnika koji su najavili svoje učešće izvan sjedišta, usvojenim odlukama, rezultatima glasanja i glasanju zastupnika pojedinačno.

Ukratko sadržaj člana 93b:

Predsjedavajući radnog tijela saziva sjednicu na daljinu samo radi rasprave o pitanjima o kojima će Državni zbor raspravljati na sjednici na daljinu.

Na sjednice radnih tijela na daljinu ne odnose se članovi 43, 44, 46, 49, stav dva člana 51, stav dva člana 52 i član 119 Poslovnika. Na sazivanje i održavanje sjednica na daljinu radnih tijela primjenjuju se odredbe ovog Poslovnika o sjednicama na daljinu Državnog zbora.

Parlament **Poljske** (Sejm) dostavio je 14.04.2020. odgovor, u kojem informira da je Parlament Poljske (Sejm) 26.03.2020. usvojio rezoluciju o izmjenama i dopunama Poslovnika Sejma. S tim izmjenama dodat je novi član IIIa, koji se odnosi na elektronski način komunikacije koji omogućava komunikaciju na daljinu tokom sjednica Parlamenta, radnih tijela – komisija i potkomisija. Izmjene omogućavaju da predsjednik Parlamenta odluči o organiziranju takvih sjednica. Sekretarijat na zahtjev zastupnika omogućava zastupniku korištenje tehničkih uređaja u svrhu učešća na sjednici, pri čemu se mora garantirati mogućnost identificiranja osobe koja koristi uređaj, komunikacija u realnom vremenu, posebno uzimanje riječi (učešće u diskusiji), učešće u glasanju, podnošenje prijedloga i istovremeno sigurnost sistema ICT.

Navedene izmjene i dopune Poslovnika na snazi su do 30.06.2020., a nakon njihovog usvajanja održana je jedna sjednica Parlamenta 26. i 27.03.2020.

Na osnovu navedenih izmjena Poslovnika u vezi sa sjednicama na daljinu, svaki zastupnik će koristiti tablet koji dobije od Sekretarijata. Zastupnik potpisuje sporazum o posudbi, prema kojem se tablet ni s kim ne smije dijeliti, što se odnosi i na login i password. U slučaju da se glasanje provodi korištenjem uređaja za komunikaciju na daljinu, parlamentarni tablet ima funkciju parlamentarnog identifikacijskog dokumenta, koji zastupnika ovlašćuje da učestvuje u glasanju na daljinu. Što se tiče tehničkih aspekata, na tabletima se instaliraju certifikati koji potvrđuju operacije obavljene na njima.

Tabletima zastupnika upravlja system MDM Sekretarijata. Da bi koristili tablet kao uređaj za glasanje, zastupnici moraju pristupiti tabletu sa svojim ID i šifrom, a zatim pristupiti sistemu za glasanje korištenjem login-a koji dobiju e-mailom i šifre koju dobiju putem SMS.

Zastupnici šalju dokumente koristeći službeni sigurni email, koji omogućava zaštitu korespondencije i digitalni potpis.

Parlament **Švicarske** dostavio je 14.04.2020. ažurirani odgovor, prema kojem dva doma Parlamenta Švicarske nisu ovlaštena da održavaju sjednice na daljinu (video konferencije). Ustav propisuje da zastupnici dva doma moraju biti fizički prisutni.

Radna tijela domova mogu održavati sjednice na daljinu, jer ne donose odluke, nego podnose prijedloge domu. Ovo pitanje nije izričito uređeno poslovníkom, ali nisu se morale donijeti izmjene i dopune poslovníka - postojeće su dovoljne.

Zemlje Zapadnog Balkana

U zemljama **Zapadnog Balkana** ne primjenjuje se održavanje plenarne sjednice parlamenta i glasanja na daljinu uz pomoć video linka i komunikacijskih tehnologija.

Izvori informacija:

Odgovori parlamenata na upit ECPRD 4364 od 27.03.2020.

Odgovori parlamenata na upit ECPRD 4365 od 30.03.2020.